

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Broumovem drahně židů povraždili a oloupili ten čtvrtěk před sv. Janem r. 1542. Náchodský soused Matěj Vodička vypravoval, že to „byl turnaj“. (Arch. mus. listiny broumovské.)

Vypovězení židů ze země bylo opakováno dne 4. května 1542, a kteří potom ještě přistizeni byli, nemající zvláštního povolení královského, měli na hrdle býti trestáni. (Sněmy I., 493, 541.)

V J. zůstala jediná rodina, která se dala pokřtiti, a z ní pochází Jiřík žid, potomní rychtář.

R. 1551 vydány byly židům mandáty o nošení žlutých koleček na obleku. Koleček nemuseli židé nositi na cestách a silnicích, avšak ve městech a ve vsích museli si toto znamení na levý prs připnouti.

Na vypovězení bylo brzy zapomenuto a židé se opět vraceli do měst a zde se usazovali. První, kdo se do J. opět přistěhoval, byl Šťastný, žid, který r. 1549 koupil za 10 kop pohořelé městiště Anny švadleny.

V J. shledáváme se potom r. 1556 s Jakubem židem, kramářem, který byl pohnán panem Václavem Stranikem z Kopidlna a na Střevači jménem jeho poddané Kateřiny před soud městský, jsa obviněn z krádeže „paučníků“. Ona totiž ty závoje nebo šátky položila na krámeč a žid je schválně přikryl kabátem a nechal sobě. Konšelé jičínští odsoudili Jakuba k tomu, aby „paučníky“ Kateřině zaplatil, než „aby měl hlavní pokutou (šibenicí) trestán býti, toho se neuznává“. Ale tento ortel byl pražské appellaci příliš měkkým, proto kázala žida za ten vzatek na šest dní a nocí zavřiti do žaláře. (Arch. zem., kn. appell. č. 3, fol. 495.) Kromě toho zaplatil Jakub ovšem i útraty soudní v částce 6 kop, ač původně bylo žádáno 40 kop grošů.

Zdali Erazim Beck, který r. 1557 koupil dům na náměstí, kde je dnes knihkupectví Paškovo, byl žid, není jisto.

Potom skoro celé půlstoletí se nepříhodilo, aby žid nějaký v J. dům byl koupil.

R. 1623 dostali židé v Čechách za 40.000 rýnských od císaře Ferdinanda II. potvrzení všech dosavadních privilegií, dále se jim dostalo práva svobodného obchodu a slibu, že na budoucí časy nikdy nebudou z Koruny České vypovězeni.

Za panství vévody Albrechta Eusebia Valdštejna v J. vedlo se židům pravděpodobně dobře. Měliť ve finančnicku vévodově, Jakubu Baševim (Passewi, Bassevi, Baše), prvním židovským šlechtici v Čechách, mocného ochránce. Baševi vlastnil v J. dům v místě dnešního knihkupectví Zajíčkova. Tento pověstný peněžník, tehdy zvaný Hofjude, prováděl společně s Holanďanem Vittem smělé a bezohledné operace finanční, z nichž Valdštejn čerpal část svých příjmů. Mohl si proto dovoliti protestovat proti kontribuci, vypsané na židovské domy v J. tímto sebevědomým na tehdejší dobu listem:

Službú swau wzkazúgi Slowútné Oppatrnosti Pane Púrgmistrze a Panj Raddnj, Panj Przátele mogi Zwlasstie milj. Tehož Zdrawj y gineho wsseho dobreho Przegi Wa: Opp: m Rad.

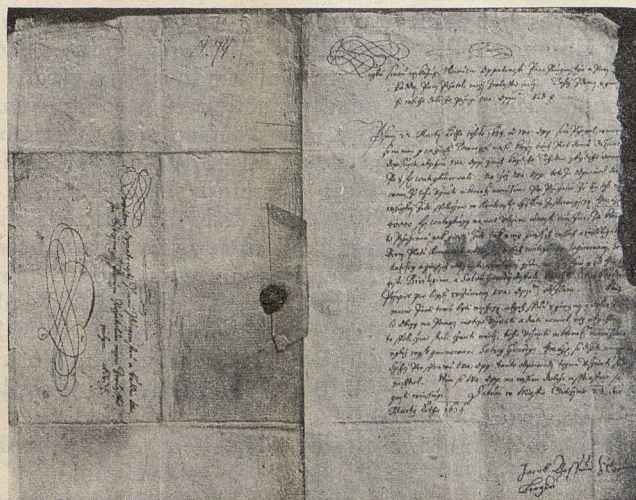
Psánj 22. Martij Letha tohoto 1634 od Wa: Opp: sem Przagal, w nemz se na mne y na ginssi Towarysse nasse, kteréj tiech Piet domú držjme dopisujete, abychem Wa: Opp: z nich každihdo Tehodne zkaždeho domu Po 8 fl contryburowali: Na czež Wa: Opp: toto za odpowied dawam, že toho Ucziniti nikterakž nemúzeme, Pro Prziczinú, Že bez toho my wssicknj Židé společnie w Kralowstwi Českem Zústawagjczy Gm Cze 40.000 fl. contrybúczy na nás Uložené odwesti músyme, za kteraužto Prziczinau gak ginssi Židi tak y my ginssich wssech a

wsseligakých Bernj, Platú Komornjeh a danj, též wssech contrybúczy, logirowani Soldatescy a ginssich obtížnosti, oswozenj gme, na czož sme y od Gm. Cze gisté Privilegium a Salvú Gwardij dostali, kteréžto Salwy Guardye Pržipis pro lepszj srozúmienj Wa: Opp: m odsylam. Nicz menie Proti tomú byti nechczy, abyeh spolu s ginymi z dobre Wúle Obeczy na Pomocz nietzo Ucziniti a dáti nemiel, než abychem to společnie stale cžiniti mieli, toho Ucziniti nikterakž nemúzeme, nýbrž wyss gmenowané Salvy Guardye Gm Cze se držeti minjme.

Czehož Pro sprawú Wa: Opp: tauto odpowied tegna Ucziniti sem nechtiel. Stim se Wa: Opp: na wssem dobrze a stiatnie se gmjti winssugi.

Datum w Miestie Gitezjnje 23 dne Martij Letha 1634.

Jacob Basseui z Treuen Bergen.

Jakub Baševi hájí jičínské židy proti kontribuci r. 1634

Jak židé pochodili, nevím, ale jisto je, že o kontribuci byly ještě dlouho vedeny spory. Tím si vysvětluji jisté napětí mezi obcí a židy, jež je zřejmě viděti v nařízení Křištofu Vagnerovi z r. 1646, aby Marka žida ze svého domu vybyl a jej vypověděl, že židé nemají býti po světnicích u sousedů, nýbrž aby pospolu ve svých domech bydleli.

Židů v J. přibývalo pomalu. Za panství Tiefenbachů bydlelo ve městě celkem 9 rodin, k nimž Rudolf svob. pán Tiefenbach povoluje ještě dvě rodiny další, jež výsady tohoto pána, udělené židům r. 1651, jmény uvádějí.

Výsady tyto obsahují 8 článků, jejichž obsah tuto stručně uvádím:

Čl. I. rozkazuje, kromě výslovně jmenovaných židů jiných v J. netrpěti a ustanovuje o sňatech židovských.

Čl. II. dovoluje židům koupiti pole pro hřbitov, ovšem za dědičný poplatek.

Čl. III. dovoluje židům obchod různým kupeckým zbožím, na lokty, míry a váhy, dále obchod hedvábním francouzským nebo španělským, také domácími látkami, obleky, vlnou, vypracovanými kožami, podšívkami, kořením, a to i v krámech i na výročních trzích, vyjímaje neděle a svátky; obchod obilím však se zakazuje. V čase moru nesmí se obchodovati, nebo z míst, morem zamořených, zboží do města přinášeti. Bylo-li by takové zboží nalezeno, má býti odňato, do vody vhozeno a dotyčný žid má býti na těle i na majetku potrestán.

Čl. IV. nařizuje, aby židé nevybíhali před brány městské a nekupovali tu potraviny do města přinášející.